

Kratki film v šestih »epizodah« sledi (z rahlimi odmiki) eni od pripovednih linij, ki vodijo do uspešnega zaključka detektivke. Vsaka epizoda se konča s podobnim vprašanjem, kot čaka bralca na koncu poglavja, tako film ohranja interaktivnost, ki pa je v tej fazi še navidezna, saj je odgovor vnaprej izbran. Za polno interaktivnost namreč nismo imeli ne časa ne sredstev.

Po prvih odzivih je filmček uspel, zato vsi soustvarjalci upamo, da smo s tem projektom dokazali, da se da tudi mimo raznih skladov, komisij in uradov ustvariti za gledalce privlačen in kvaliteten film.

Film pa je prerasel svoj začetni namen zgolj promovirati knjigo, saj smo okrog njega razvili projekt literarno-filmskih delavnic za otroke, že omenjeno »Ofenziva«. V teh delavnicah se predstavi in približa knjigo otrokom na drugačen način, torej s filmom, v katerem lahko tudi sami sodelujejo tako, da izpolnjujejo določene naloge, npr. tako, da izbirajo možne izide na koncu vsakega prizora ter tako tekmujejo med sabo, kdo bo izbral pravo rešitev. Na razpolago so tudi druge aktivnosti, od iskanja napak v članku, ki v stilu črne kronike poroča o dogajanju, do reševanja ugank iz hieroglifov. Vsaka delavnica se lahko prilagodi željam organizatorjev in potrebam navzočih otrok. Delavnice so v svoj program že sprejele nekatere knjižnice in muzeji, recimo Cankarjev dom in Hermanov brlog v Celju, na razpolago pa je tudi vsem drugim kulturnim hramom, ki bi želeli svojim obiskovalcem ponuditi nekaj drugačnega.

Naša »Ofenziva« za branje tako širi krila, cilj pa ostaja: želja vseh soustvarjalcev je prebiti meje med knjigo, filmom in interaktivnim računalniškim programom, da se zbere najboljše iz vseh teh doslej med seboj konkurirajočih si svetov z namenom, da se otrokom ponovno približa knjiga. Ne le *Primer letečega kovčka*, pač pa knjiga kot medij. Da se pri njih zbudi radovednost, kaj vse se skriva med tistimi zaprašenimi platnicami. Da postane knjiga »in«. Upam, da bodo to sporočilo razumeli tudi tisti, ki krojijo otroški bralni vsakdan – mladinski pisatelji, učitelji, knjižničarji in predvsem sestavljavci učnih načrtov.

Tadeja Zupan Arsov

»OFENZIVA« LETEČEGA KOVČKA, II. DEL ali OBSTAJA FILM PO KNJIGI?

Vsak spodoben film, ki se je dovolj glasno zapisal v filmsko zgodovino, mora imeti od zadnjih let minulega tisočletja na koncu napisano II. Manj spektakularni mediji, ki skušajo krasti pozornost od podob razvijenih sodobnikov samo s pisano besedo in morda z ilustracijo, ponavadi zamujajo s trendi. Ampak gotovo nismo popolnoma nesodobni, če k članku že na vrhu pripišemo jasen znak, da gre za drugi del.*

* **op. a.** Ofenziva letečega kovčka, prvi del, avtorica Danila Žorž. Povzetek: pameten zagovor užitkov branja.

Dvojko pišem zato, ker upam, da bo dvojka tudi nastala. Dvojka pri filmu. Ker za knjigo ni skrbi. Avtorica Danila Žorž je že na vhodu v poletje 2008, ko je z Založbo Karantanija predstavila *Primer letečega kovčka*, zagotovila, da ne bo dopustila, da bi njena junaka Ani in Andi ne rasla v novi knjigi.

Knjiga

Postopek s pisatelji, vsaj tako mislimo, je znan. Avtor/ica spiše knjigo, vmes se, če je dovolj podjeten ali podjetna, občasno sreča z založnikom ali dvema, morda celo s kakšno pristojno osebo na državni inštanci, ki odreja subvencije ali nagrade. Če sta stanovitna ali praktična in po umetniško lahkoverna, avtorja sploh ne trkata po novih vratih, ampak že brez simbolnega stiska roke ali pogodbe obljubita novo zgodbo ob letu osorej kar preskušnemu založniku. Ker je pisatelj ali pisateljica oseba, ki je talent in pamet ponavadi že dokazala, potrebuje samo discipliniranost, da pisanje dokonča.

Še kaj? Ah, seveda, še kar bistveno: Ustvarjalec potrebuje zanesljiv dotok prihodkov, torej – ali redno službo v dovolj dobičkanosni panogi ali vsaj premožno sorodstvo. Skratka denar, ki med ustvarjanjem omogoča izogibanje družbeni izključenosti in preplavljenost z depriviligiranostjo, ki v nasprotju s kapitalistično predstavo ni ustvarjalni stimulans. Ni nikoli bil, niti v času jetičnih in podhlajenih slovenskih pesnikov.

Temu dejstvu navkljub so še vedno pogoste špekulacije, da ustvarjalci potrebujejo za izdajo knjige predvsem zadostno mero samoljubja, ki jih popelje skozi ure in ure, dneve in dneve, mesece in mesece ali celo leta spopadanja z lastno ustvarjalnostjo, z bolj ali pogostejše manj razumevajočo okolico, s pomanjkanjem časa ter z valovanjem nivoja samozavesti ... Brez božanske pisateljske iskre navdahnjeni pišočji si tudi mislimo, da je ustvarjanje lahko velikokrat prepredeno s trenutki, ko se zdi, da je muza samo anahronistična fantazija, ujeta na frapantno lepi renesančni sliki (lepšega predloga za nazorno predstavo, kot je <http://www.nationalgallery.org.uk/cgi-bin/WebObjects.dll/CollectionPublisher.woa/work?workNumber=NG3070>, si človek ne bi mogel misliti. Jugozahodno krilo Sainsbury, skozi vhod in od muzejske trgovine pobožno po stopnicah. Soba 51, takoj levo, Cosime Tura, Muza, ah.)

A pisatelji in pisateljice, ti stroji z razvejeno in dobro ukročeno domišljijo, najpogostejše skromno zagotovijo, da je vse skupaj pač delo: ko se odločiš, ga opraviš, navdih je tu za romantično predstavo plebejcev in evfemizem za nespečnost.

Tako je torej s knjigo: zamisel, vztrajen delavec, odprt založnik, pa je.

Film

Za film potrebuješ, citiram po spominu po pogovoru z mednarodnim producentom:

- nekoga, da napiše scenarij
- če nimaš izvirne ideje, nekoga, da napiše knjigo, po kateri bo po možnosti kar sam napisal scenarij
- nekoga, ki zna narisati storyboard

- nekoga, ki zna skrbno spisati snemalno knjigo
 - režiserja
 - asistenta režije
 - kamermana s profesionalno opremo
 - snemalni studio
 - asistenta kamere
 - osvetljava, profesionalno
 - mojstra za luč, ki mora znati prav postaviti luči
 - še vsaj enega mojstra za zvok ali pa enega, da ga posname, in drugega, da ga pravilno postavi po filmu
 - mojstra za fotografijo, po možnosti že v kamermanu
 - catering = vsaj eno osebo, ki dovolj pogosto nosi polne krožnike in kozarce in neznano kam odstrani umazano posodo
 - osebo, nadarjeno za casting
 - igralce = osebe, nadarjene ali izučene za igranje, obenem pa morajo imeti vsi hkrati čas prav takrat, ko imajo čas tudi vsi drugi
 - glasbenika z glasbili, na katera zna igrati, ali stroji, ki jih pripravi do tega, da zvenijo kot glasbila
 - tonskega mojstra s potrebnimi napravami
 - montažerja s potrebnimi napravami in znanjem
 - kostumografa z občutkom, znanjem in z oblekami
 - scenografa s sceno ali animatorja, da ti jo nariše
 - prave šminke z osebo, ki jih nanaša v pravi meri na prava mesta
 - nekoga ali več njih, ki ti nosijo zadevo v tik pred zdajci fazi od razpisa do razpisa in potem narejeno od festivala do festivala.
- Gotovo še koga ali kaj, če stroja za denar, ki vse te ljudi nahrani, sploh ne omenjam.

Takole čez prste vsaj dva človeka, no, pet, pravzaprav sedem ljudi (Klemen, Danila, Alma, Julian, Aleksander in Klemenova mama, šest, in jaz, sedem). Večina naj opravi vsaj pet, šest od naštetih opravil, pa je.

Torej, za film potrebujemo vse enako kot pri knjigi: zamisel, vztrajni delavci, večmesečni entuziazem, pa je.

Saj ni čudno, da imajo umetniški poklici dvomljiv sloves. Vodovodarju, ki mu pustimo, da zarije svojo roko v globino odtoka v kopalnici, ne bi pustili, da nam opravi zdravniški pregled ali povrtnari. Morda eno od tega že še, a bi lahko upravičeno pričakovali dvomljiv rezultat. Pri umetnosti pa hitro postaneš punčka za vse. In renesansa je tu anahronističen ideal, čeprav se specializirano znanje hitro opazi in dobro dene.

Film po knjigi

Danila Žorž je napisala dobro knjigo. Branje je vedno znova kot prvi stik z revolucionarjem ali gorečim vernikom: nekoga srečanje s strastnim človekom obrne, drugi se od takega nedotaknjen odvrne. Meni je ta knjiga, ko sem jo sprejela v uredniško branje, pognala tipalke, s pomočjo katerih najdem ljudi, ki uresničujejo zamisli. Vse z namenom, da knjigo spozna čim več bralcev. Ker je inventivna po

strukturi in dosledna v izvedbi, brez prilizovanja s cenenimi triki, smo verjeli, da je vredno narediti vse, da jo spozna čim več moljev in moljevk (kot je prosila Danila že pri knjigi, naj prosim nihče ne spremeni te besede!). Od takrat bo kmalu minilo leto dni. Pred pol leta je knjiga izšla, slabega pol leta zatem imamo po njenih šestih temeljnih zapletih posnet tudi kratki igrano-animirani interaktivni film.

Vmes so se zvrstili:

- rafali mejlov in telefonov ter kup neprespanih Klemenovih noči (kamerman, igralec, montažer, animator, ilustrator), veliko poskusnih dvdjev in izboljšav v zadnjem trenutku
 - nekaj učinkovitih pisanj Danile (avtorica knjige, scenarija, pravna svetovalka)
 - Aleksander je doživel lahkotno igralsko in malo daljšo džezovsko izkušnjo, vmes je bil ves čas tudi oče
 - Alma in Julian, devetletnika, ki jima je bilo dogajanje pisano na kožo, ne da bi ju avtorica med pisanjem knjige sploh poznala, sta si v svojem nabitem poletnem urniku utrgala nekaj uric za učenje besedila scenarija in igranje (tega smo se pravzaprav lotili, ko smo dojeli, da na predstavitve knjig nikakor ne bosta mogla hoditi vedno znova)
 - Klemenova družina, beri mama, je hranila snemalno ekipo, dva dni
 - drugo, kar je prišlo na pot, sem menda postorila jaz, predvsem že dobrega pol leta vztrajno ležim na mejlih in telefonih raznih bolj ali manj togih inštitucij, da odprtim ljudem v njih pojem prepričljivo hvalo projektu in se dogovarjam, da nas vzamejo v svoja nedrja. Nekateri vabijo že sami.
- Pa je.

Je film po knjigi, je

Sicer sem si v duhu pisanj o filmih obljubila, da ne bom izdala konca, ampak ne morem si kaj, da ne bi izdala, kakšen bi mi bil najljubši. Čisto podoben takemu, kot piše na ovitku interaktivnega dvdja, ki je te dni že lepo aktiven: vrtel se je po delavnicah v Cankarjevem domu v času Bienala slovenske ilustracije, na razstavnem prostoru Založbe Karantanija med knjižnim sejmom, na 1. programu TV Slovenija, na www.rtv slo.si, na delavnicah v knjižnicah po Sloveniji, v Hermanovem brlogu v celjskem Muzeju ...

Na njem pa piše:

PRIMER LETEČEGA KOVČKA

scenarij **Danila Žorž**

kamera, montaža in animacija **Klemen Gorup**

igrajo **Alma Zupan** in **Julian Zupan Arsov**, **Klemen Gorup** in **Aleksander Arsov**

glasba **Aleksander Arsov**

režija **Tadeja Zupan Arsov**

produkcija **RED, Zavod za užitke branja**

dolžina **9,18** minut

Kobdilj, Ajdovščina, Bled, Ljubljana 2008

Samo naslov bo verjetno drugačen. Ali pa vsaj z II.

In kaj bo najtežje? Gotovo spet najti termin, da bosta imela zdaj desetletnika, morda takrat že najstnika, glavna igralca, skupaj kakšen prost konec tedna.

A vse je mogoče. Predvsem verjeti, da je film lahko zaveznik knjige in da teve ekran, naj bo predpotopen 52-centimetrski ali ploščat iz računalnika ali takšen na dveh kvadratnih metrih stene, ne bo spridil ali odvrnil receptorjev literature. Nasprotno, zaveznike si je najbolje poiskati v grmu, za katerega se zdi, da v njem preži sovražnik.

P. s. Šest delov filmčka je za vse, ki še nimate dvdja, na ogled tudi na strani www.ph-red.net pod Že!

